

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Кравченко С.О.

аспірант,

Полтавський університет економіки та торгівлі

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ЕКОЛОГІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Вчені і викладачі-практики констатують, що залучення студентів до науково-дослідницької діяльності, розробки проектів, виконання творчих робіт дозволяє створити сприятливі умови для їх самоосвіти та професійної орієнтації. Йдеться про дослідницьку діяльність як самостійний компонент освітньо-виховного процесу в вищому навчальному закладі. За цього процесу основними поняттями стануть *«дослідницька компетентність»* та *«інформаційно-комунікативні компетентності»*. У зв'язку з цим важливо чітко усвідомити наукові передумови їх застосування.

О. А. Ушаков дає таке визначення *«дослідницької компетентності»*: «... інтегральна якість особистості, що виражається в готовності і здатності до самостійного пошуку вирішення нових проблем і творчого перетворення дійсності на основі сукупності особистісно усвідомлених знань, умінь, навичок, способів діяльності і ціннісних установок» [1].

В класифікації А. В. Хуторського дослідницька компетентність розглядається як складова частина пізнавальної компетентності, яка включає «елементи методологічної, надпредметної, логічної діяльності, способи організації цілепокладання, планування, аналізу, рефлексії», вона слугує компонентом компетентності особистісного самовдосконалення, спрямованого на освоєння способів інтелектуального й духовного розвитку. З позицій процесуально-технологічного підходу А. В. Хуторський дослідницьку компетентність розглядає як володіння людиною відповідною дослідницькою компетенцією, під якою автор розуміє знання як результат пізнавальної діяльності людини в певній галузі науки, методи, методики дослідження, які він має опанувати, щоб здійснювати дослідницьку діяльність, а також мотивацію і позицію дослідника, його ціннісні орієнтації [2].

Основними компонентами дослідження наукового є: постановка задачі; попередній аналіз наявної інформації, умов і методів вирішення завдань даного класу; формулювання вихідних гіпотез; теоретичний аналіз гіпотез; планування і організація експерименту; проведення експерименту; аналіз і узагальнення отриманих результатів; перевірка

вихідних гіпотез на основі отриманих фактів; остаточне формулювання нових фактів і законів, отримання пояснень або наукових передбачень. Для прикладних дослідження наукового виділяється додатковий етап: впровадження отриманих результатів у виробництво.

Під «дослідницькою діяльністю» А. Леонтовичем розуміється форма організації освітньої роботи, пов'язана з рішенням учнями творчої дослідницької завдання із заздалегідь невідомим рішенням і передбачає наявність основних етапів, характерних для наукового дослідження. На його думку відмітною ознакою дослідницької діяльності є наявність таких елементів, як практична методика дослідження обраного явища, власний експериментальний матеріал, аналіз власних даних і що впливають з нього висновки [3].

М. С. Головань, В.В. Яценко сформулювали, що «дослідницька компетентність» – це цілісна, інтегративна якість особистості, що поєднує в собі знання, уміння, навички, досвід діяльності дослідника, ціннісні ставлення та особистісні якості і виявляється в готовності і здатності здійснювати дослідницьку діяльність з метою отримання нових знань шляхом застосування методів наукового пізнання, застосування творчого підходу в цілепокладанні, плануванні, прийнятті рішень, аналізі та оцінці результатів дослідницької діяльності [4].

Сучасний етап розвитку освіти характеризується низкою відмінних рис, пов'язаних з науково-технічним прогресом, стрімким зростанням навчальної інформації. Всі новинки технологічного процесу з особливим захопленням зустрічають саме діти та молодь. І, звичайно, раціонально використати допитливість і високу пізнавальну активність студентів для цілеспрямованого розвитку їх особистості. З використанням в навчальному закладі комп'ютерних технологій для педагогів відкрилися нові можливості, що дозволяють створити умови для розвитку пізнавального інтересу студентів до дослідницької роботи.

Вже наявний в педагогічній діяльності позитивний досвід використання комп'ютерних технологій в аудиторному навчанні, в самостійній роботі, в роботі студентського наукового товариства, в рамках якого ведеться дослідницькі роботи, за допомогою Інтернет-технологій готуються проекти і презентації.

Застосування нових інформаційно – комунікаційних технологій в навчальному процесі дозволяє направити інтелектуальний потенціал студентів на конструктивний розвиток їх особистості. Саме на заняттях під керівництвом викладача студенти можуть навчитися використовувати комп'ютерні технології для всебічного розвитку свого інтелекту, оволодіти способами отримання інформації для вирішення навчальних, а згодом і виробничих завдань, набути навичок, які допоможуть продовжувати освіту протягом усього життя.

Робота на комп'ютері має сприяє розвитку творчих здібностей студентів. При цьому комп'ютерні програми повинні служити доповненням до основного навчального матеріалу або виступають як

засіб, що підвищує результативність навчання. Вони створюють умови, при яких акцент робиться не на передачу готових знань, а на озброєння студентів різними вміннями, як загальнонавчальних, так і предметними.

При використанні комп'ютера підвищується мотивація навчання, відбувається посилення інтересу студентів до занять та розширення їх кругозору. Використання комп'ютера і електронних засобів навчання на заняттях дає можливість навчати активних методів мислення і способам пошукової діяльності, які дозволяють студентам адаптуватися і орієнтуватися в будь-якій виробничій задачі, створює реальні умови для творчого саморозвитку, як окремої особистості, так і всього колективу [5].

Під час навчання в ВНЗ для підготовки висококваліфікованих екологів необхідно сформулювати в них здатність (їх компетентність в цій галузі) створювати і передавати інформацію з використанням комп'ютерних технологій.

На сьогоднішній день вироблено тільки чіткі визначення *ІКТ-грамотності*, і на базі цього визначення вводиться поняття *ІКТ-компетенції*.

ІКТ-грамотність – це використання цифрових технологій, інструментів комунікації і / або мереж для отримання доступу до інформації, управління нею, її інтеграції, оцінки та створення для функціонування в сучасному суспільстві.

ІКТ-компетенція – поняття дуже загальне. У ньому не відображені конкретні пізнавально-практичні якості, які повинні бути сформовані в процесі навчання. Перехід від «знанняцентричного» підходу в навчанні (знання заради знань) до «компетентнісного» навчання передбачає виховання такої людини і громадянина, який буде пристосований до постійно мінливих умов життя. Поки коло компетенцій, яким навчатимуть школярів та студентів, не визначено остаточно, як і саме поняття компетенція. Але за основу взято здатність брати на себе відповідальність, брати участь у демократичних процедурах, спілкуватися і навчатися протягом усього життя, проявляти самостійність в постановці завдань та їх вирішення. На даний час під *ІКТ-компетенцією* мається на увазі впевнене володіння учнями всіма складовими навичками ІКТ-грамотності для вирішення виникаючих питань в навчальній та іншій діяльності, при цьому акцент робиться на сформованість узагальнених пізнавальних, етичних і технічних навичок. Одним з результатів процесу інформатизації освітнього процесу має стати поява в студентів здатності використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології для роботи з інформацією. Вони повинні вміти шукати необхідні дані, організовувати, обробляти, аналізувати та оцінювати їх, а також продукувати і розповсюджувати інформацію відповідно до своїх цілей. Ця здатність повинна забезпечити студентам можливість:

- успішно продовжувати освіту протягом усього життя (включаючи отримання освітніх послуг з використанням Інтернет);

- підготуватися до обраної професійної діяльності;
- жити і працювати в інформаційному суспільстві, в умовах економіки, яка заснована на знаннях.

Необхідність залучення до дослідницької діяльності для набуття повноцінної професійної компетенції гостро постала при підготовці майбутніх екологів. Актуальність цього питання і можливість формування дослідницької компетенції засобами ІКТ стала об'єктом наших попередніх досліджень [6]. Воно цілком узгоджується із загальноєвропейськими тенденціями розвитку освіти, зокрема Болонської декларації, згідно якої відбувається переорієнтація національної системи освіти України на кінцевий результат, викладений у термінах компетентнісного підходу, а також формування національної системи кваліфікацій (НСК), узгодженої з європейською системою кваліфікацій (ЄСК).

Дослідницька діяльність студентів-екологів з використанням комп'ютера і його можливостей стане способом реалізації однієї з найважливіших завдань освіти – навчити самостійно мислити, знаходити і вирішувати проблеми, залучаючи для цієї мети знання з різних областей, вміти прогнозувати результати і можливі наслідки різних варіантів рішення.

І тому, застосування ІКТ в навчанні майбутніх екологів повинно ґрунтуватися на застосуванні технологій навчання, виховання, наукових досліджень і управління, заснованих на використанні обчислювальної та інформаційної техніки і спеціального програмного, інформаційного та методичного забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Ушаков А. А. Развитие исследовательской компетентности учащихся общеобразовательной школы в условиях профильного обучения [Текст]: автореферат дис.... канд. пед. наук: 13.00.01 / А. А. Ушаков. – Майкоп, 2008. – 26 с.
2. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А. В. Хуторской // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 55-61.
3. Леонтович А.В., Саввичев А.С. Исследовательская и проектная работа школьников. 5–11 классы / Под ред. А.В. Леонтовича. – М.: ВАКО, 2014. – 160 с. – (Современная школа: управление и воспитание).
4. Головань М. С. Сутність та зміст поняття «дослідницька компетентність» / М. С. Головань, В. В. Яценко // Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі: збірник наукових праць. Випуск VII. – Кривий Ріг: Видавничий відділ НМетАУ, 2012. – С. 55-62.
5. Слюсар Д.В. Психолого-педагогічні особливості формування пізнавальних інтересів у студентів / Д.В. Слюсар, В. Ю. Стрельніков // Збірник наукових статей магістрів факультету харчових технологій, готельно-ресторанного і туристичного бізнесу ПУЕТ за результатами наукових

досліджень 2011-2012 навчального року. – Полтава: ПУЕТ, 2012. – 225 с. – С. 189–194.

6. Кравченко С. О. Дослідницька компетенція як необхідна складова професійності майбутнього еколога / С. О. Кравченко // «Становлення і розвиток педагогіки» (м. Івано-Франківськ, 23-24 грудня 2016 р.). – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2016. – С. 87-90.

Красовська Л.В.

*викладач методики трудового навчання з практикумом,
ВКНЗ «Коростишівський педагогічний коледж імені І.Я. Франка»
Житомирської обласної ради*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ШЛЯХОМ УПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасний спеціаліст має бути інноваційною, самодостатньою, демократичною особистістю, вміти застосовувати отримані знання на практиці, користуватися новітніми технологіями, бути спеціалістом із чітко сформованими професійними компетентностями.

Пріоритетним напрямом державної політики та розбудови національної освітньої системи є компетентнісний підхід, який передбачає чітку орієнтацію на майбутнє і проявляється у можливості побудови своєї освіти з орієнтацією на успішну професійну діяльність. Це відображається у державних документах: Законах України «Про освіту» [4], указах Президента, Національній доктрині розвитку освіти в Україні у XXI столітті [6] та інших.

За визначенням Ю.Е. Бульгіна «...компетентність – складна інтегрована якість особистості, що сприяє готовності здійснювати деяку діяльність...» [2, 32].

Однією з найперспективніших новітніх технологій навчання як у загальноосвітній школі, так і у вищому навчальному закладі є проектна технологія. Проектну технологію ще називають технологією проектного навчання, методом проектів, проектною діяльністю.

Більшість дослідників та науковців: О. Аєрова [1], Г. Бритикова [1], К. Медведик [1], С. Сисоєва [7], О. Ярцева [1] та ін. метод проектів розглядають як педагогічну технологію, оскільки він, як і технологія, передбачає сукупність різних творчих методів: дослідницьких, пошукових, проблемних.

Метод проектів виник ще у 20-ті роки минулого сторіччя в США. Його називали також методом проблем і пов'язувався він з ідеями гуманістичного напрямку у філософії й освіті, розробленими американським філософом і педагогом Дж. Дьюї та його учнем